

Sygn. akt II C 57/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2018 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, Wydział II Cywilny w następującym składzie:

Przewodnicząca : SSR A. M.

Protokolant : sekr. sąd. W. Ł.

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2018 roku w Łodzi na rozprawie sprawy

z powództwa B. J.

przeciwko T. D.

o zapłatę

1. oddala powództwo;
2. przejmuje na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi - Widzewa w Łodzi koszty opłaty sądowej od pozwu.

Sygn. akt II C 57/18

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 19 lipca 2016 roku, skierowanym przeciwko T. D. i A. D. (1), B. J. wniósł o zwaloryzowanie kwoty głównej 6.000 złotych wynikającej z nakazu zapłaty z dnia 7 marca 1997 roku, sygn. akt III Nc 63/97 odpowiednio wstecznie, w sposób w jakim zobowiązanie pozwanej zostało wyliczone w wyroku z dnia 26 października 2011 roku, sygn. akt II C 236/08, z powodu istotnej zmiany siły nabywczej (wartości) pieniądza po powstaniu zobowiązania. Wniósł także o odpowiednio wsteczne zwaloryzowanie i naliczenie odsetek umownych za opóźnienie, a następnie maksymalnych od zwaloryzowanej kwoty głównej 6.000 złotych, a także o naliczenie odsetek zgodnych z dokonаныmi zapisami z czynności prawnych z czterech umów, z których wynika, że odsetki umowne miesięczne były ustalone jednocześnie z odsetkami za opóźnienie.

W uzasadnieniu podniesiono, że strony łączyła zawarta w dniu 27 listopada 1995 roku umowa pożyczki na kwotę 6.000 złotych. Zgodnie zaś z ustaloną w umowie z dnia 27 sierpnia 1996 roku przedłużającej spłatę zaciągniętej pożyczki, klauzulą waloryzacyjną, kwota główna stanowiła równowartość ówczesnych 3240 marek niemieckich. W ocenie powoda waloryzację sądową uzasadnia wysoka inflacja wskazana na przykładzie ilości czynszów jakie powód mógł zapłacić za kwotę 6.000 złotych. Powód wskazał, że w 1995 roku, za kwotę udzielonej pożyczki mógł zapłacić 63,51 czynsze, zaś w 2016 roku za tą samą kwotę jedynie 13,16 czynsze. Zdaniem powoda wartość kwoty głównej na dzień wniesienia pozwu winna wynosić 29.400 złotych, według wyliczenia 64,51 czynsze x 455,75 złotych obecnego czynszu miesięcznego. Zdaniem powoda poniósł on szkodę z powodu wystąpienia inflacji względem kwoty głównej oraz odsetek umownych za opóźnienie (pozew k. 2-4).

W piśmie procesowym z dnia 3 sierpnia 2016 roku powód wskazał, że wartość przedmiotu sporu w niniejszej sprawie wynosi 15.332,97 złotych, w tym kwota główna wraz z odsetkami maksymalnymi, tj. 13.609,97 zł plus kwota 1123 zł kosztów sądowych oraz kwota 600 zł kosztów komorniczych (pismo procesowe powoda k. 12).

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie pozwu w całości oraz zasądzenie od powoda kosztów postępowania według norm przepisanych. Pozwani podnieśli, że z tytułu spłaty zawartej z powodem w dniu 27 listopada 1995 roku umowy pożyczki na kwotę 6.000 złotych, uiścili na jego rzecz kwotę 33.857,48 złotych, która to kwota została zaliczona na poczet odsetek. Natomiast w marcu 2000 roku pozwana spłaciła powodowi kwotę główną 6.000 złotych, która jednak nie została przez powoda przyjęta. W ocenie pozwanych roszczenie w stosunku do A. D. (2) uległo przedawnieniu bowiem od nadania klauzuli wykonalności wobec pozwanego minęło 19 lat, zaś pozwany nie był pożyczkobiorcą (odpowiedź na pozew k. 34-38).

Pismem z dnia 14 kwietnia 2017 roku powód cofnął powództwo w stosunku do pozwanego A. D. (1). Nadto sprecyzował swoje powództwo w ten sposób, że wniósł ostatecznie o zasądzenie kwoty 9.544,91 zł, która wynika z orzeczenia sądu wydanego w dniu 26 października 2011 roku, w sprawie o sygnaturze akt II C 236/08 i na która to składa się kwota główna w wysokości 6.000,00 zł, odsetki maksymalne w wysokości 3.393,54 zł oraz kwota 151,37 zł tytułem kosztów sądowych wynikających z akt sprawy o sygnaturze III Nc 63/97 (pismo z dnia 14 kwietnia 2017 roku k. 71).

Na rozprawie w dniu 15 maja 2017 roku powód oświadczył, że cofa powództwo w stosunku do pozwanego A. D. (1). Sprecyzował ostatecznie swoje roszczenie poprzez wskazanie, że wnosi o zasądzenie kwoty 9.544,91 zł bez odsetek. Powód wyjaśnił, że na kwotę 9.544,91 zł składa się kwota 6.000,00 zł, to jest kwota główna oraz odsetki w wysokości 3.393,54 zł oraz kwota 151,37 zł, która stanowi koszty sądowe wynikające z kosztów postępowania w sprawie o sygn. III Nc 63/97. Powód oświadczył także, że cofa powództwo w zakresie kwoty 5.788,06 zł, która to kwota wynikała z faktu, iż pierwotnie zwaloryzował odsetki za dłuższy okres tj. do lipca 2016 roku. Powód wyjaśnił, że dokonał waloryzacji na podstawie wysokości czynszu, który opłacał w dacie udzielenia pożyczki oraz na podstawie wysokości czynszu opłacanego aktualnie (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 15 maja 2017 roku).

Na rozprawie w dniu 15 maja 2017 roku pozwana w imieniu własnym oraz jako pełnomocnika pozwanego A. D. (1) oświadczyła, iż wyraża zgodę na cofnięcie powództwa co do pozwanego A. D. (1) oraz w zakresie cofnięcia powództwa, co do kwoty 5.788,06 zł. Oświadczyła także, że kwestionuje kwotę dochodzoną niniejszym powództwem, wskazując przy tym, iż sprzeczną z zasadami współżycia społecznego byłaby waloryzacja w przedmiotowej sprawie z uwagi na wysokość dotychczasowej spłaty jaką poczyniła wobec powoda (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 15 maja 2017 roku k. 81 - 83).

Postanowieniem z dnia 15 maja 2017 roku Sąd umorzył postępowanie w sprawie w stosunku do pozwanego A. D. (1) (postanowienie k. 85).

Postanowieniem z dnia 29 maja 2017 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi w punkcie 1 umorzył postępowanie w sprawie w zakresie kwoty 5.788,06 zł, w punkcie 2 odrzucił pozew, zaś w punkcie 3 przejął na rachunek Skarbu Państwa koszty opłaty sądowej od pozwu (postanowienie k. 97).

Niniejsze postanowienie zostało poddane kontroli Sądu Okręgowego w Łodzi, który orzeczeniem z dnia 28 grudnia 2017 roku uchylił zaskarżone postanowienie z dnia 29 maja 2017 roku, wskazując, iż Sąd Rejonowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy winien mieć na uwadze, iż powód przedmiotowym powództwem żąda waloryzacji oraz winien wyjaśnić czy powód domaga się zmiany wysokości przysługujących mu świadczeń pieniężnych a jeśli tak to których konkretnie i do jakich kwot oraz wyjaśnić czy powód żąda zasądzenia od pozwanej zwaloryzowanych kwot (postanowienie wraz z uzasadnieniem k. 160 – 164).

Pismem z dnia 2 marca 2018 roku powód doprecyzował powództwo poprzez wskazanie, iż wnosi o ustalenie w drodze orzeczenia, że kwota 6.000,00 zł stanowi równowartość 3240 DEM (przy kursie marek niemieckich 1 DEM = 1,852

zł), zgodnie z aneksem czwartym do zawartej umowy pożyczki oraz w oparciu o treść art. 358¹ §2 kc, art. 60 kc. i art. 245 kpc, oraz ustalenie jaką kwotą wyraża się kwota 6.000,00 zł jako równowartość 3240 DEM zgodnie z ustawą z dnia 25 maja 2001 roku o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro oraz wniósł o naliczenie (poprzez sporządzenie tabeli) odsetek maksymalnych od zmienionej już kwoty głównej 6.000,00 zł na równowartość 3240 DEM od pierwszego dnia wymagalności do dnia zapłaty i zasądzenie tak wyliczonych kwot (pismo k. 173 – 175).

Na rozprawie w dniu 19 kwietnia 2018 roku powód potrzymał swoje roszczenie sprecyzowane pismem z dnia 2 marca 2018 roku (protokół rozprawy z dnia 19 kwietnia 2018 roku czas elektroniczny 00:02:26 – 00:26:31 k. 183).

Pozwana wniosła o oddalenie tak sprecyzowanego powództwa (protokół rozprawy z dnia 19 kwietnia 2018 roku czas elektroniczny 00:26:32 – 00:32:27 k. 183).

W piśmie z dnia 26 kwietnia 2018 roku powód rozszerzył powództwo, w ten sposób, że wniósł o zasądzenie na jego rzecz skapitalizowanych odsetek od dnia 2 marca 2018 roku, wyliczonych przy uwzględnieniu mechanizmu waloryzacji polegającego na ustaleniu jaką wartość przedstawia kwota 6.000,00 zł jako równowartość 3240 DEM, a zatem przedstawionego w piśmie z dnia 2 marca 2018 roku (pismo k. 186 – 187).

W kolejnym piśmie z dnia 4 maja 2018 roku powód wskazał, iż wartość przedmiotu sporu wyraża się kwotą 951,00 zł. Powód wskazał, iż określając wartość przedmiotu sporu miał na względzie, iż wskazana kwota stanowi różnicę między już zasądzoną kwotą 6.000,00 zł, a kwotą która zostanie wyliczona przy założeniu, że kwota 6.000,00 zł stanowi równowartość 3240 DEM. Tym samym powód wniósł o wyliczenie należnych odsetek maksymalnych od zmienionej już kwoty 6.951,00 zł od dnia 2 marca 2018 roku (pismo k. 191 – 194).

Pozwana konsekwentnie do zakończenia postępowania wnosila o oddalenie powództwa (okoliczność bezsporna).

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 27 listopada 1995 roku T. D. jako pożyczkobiorca zawarła z powodem jako pożyczkodawcą umowę pożyczki, zgodnie, z którą otrzymała od powoda kwotę 6.000 zł i zobowiązała się ją spłacić do dnia 27 maja 1996 roku, wraz z należnymi odsetkami w kwocie 300 zł miesięcznie. T. D. uiściła na rzecz powoda odsetki w łącznej kwocie 1.800 zł, tj. po 300 zł w dniach: 27 grudnia 1995 roku, 27 stycznia, 27 lutego, 29 marca, 1 maja, 4 czerwca 1996 roku. W dniu 27 maja 1996 roku uzgodniono, iż T. D. zwróci kwotę 6.000 zł do dnia 27 lipca 1996 roku z odsetkami miesięcznymi 300 zł, płatnymi do 27 dnia każdego miesiąca, za każdy dzień opóźnienia 10 zł (300 zł w skali miesiąca). Następnie w dniu 4 czerwca 1996 roku strony umowy postanowiły, że pozwana zwróci kwotę 6.000 zł do dnia 27 sierpnia 1996 roku z odsetkami miesięcznymi w wysokości 300 zł, płatnymi do 27 czerwca, 27 lipca i 27 sierpnia 1996 roku. W dniu 27 sierpnia 1996 roku ponownie strony ustaliły dalszy termin zwrotu kwoty 6.000 zł, wskazano, że zostanie ona zwrócona do dnia 27 października 1996 roku wraz z odsetkami 350 zł do dnia 27 każdego miesiąca i za każdy dzień opóźnienia dodatkowe 15 zł (450 zł w skali miesiąca). W zawartym aneksie wskazano, że udzielona pożyczka w kwocie 6.000,00 zł jest równowartością 3240 DEM (gdzie na dzień 27 sierpnia 1996 roku 1 DEM stanowiła 1,852 zł (kserokopia umowy pożyczki k. 51, kserokopie umów k. 43-45)

W dniu 7 marca 1997 roku Sąd Rejonowy w Łodzi, w sprawie o sygnaturze akt III Nc 63/97, wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, którym zasądził od T. D. na rzecz B. J. kwotę 6.000 złotych z odsetkami umownymi w wysokości 300 zł miesięcznie od dnia 27 listopada 1995 roku do dnia 27 sierpnia 1996 roku oraz w wysokości 350 zł miesięcznie od dnia 27 sierpnia 1996 roku do dnia zapłaty, a także koszty procesu w wysokości 1.123,00 złotych (kserokopia nakazu zapłaty k. 47, kserokopia pozwu k. 48-49, kserokopia wezwania do zapłaty k. 50).

Postanowieniem z dnia 30 czerwca 1998 roku, w sprawie III Co 58/98 Sąd Rejonowy w Łodzi nadał tytułowi egzekucyjnemu w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 7 marca 1997 roku w sprawie o sygn. akt III Nc 63/97, klauzulę wykonalności także przeciwko małżonkowi dłużniczki A. D. (1) z ograniczeniem jego odpowiedzialności do majątku objętego wspólnością ustawową (kopia postanowienia k. 46).

T. D. w marcu 2000 roku, przekazała na rzecz powoda o kwotę 6.000 zł tytułem spłaty należności głównej. B. J. nie przyjął tej kwoty z uwagi na to, iż zaliczał wpłaty w pierwszej kolejności na odsetki umowne od należności głównej (bezsporne).

Na podstawie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 7 marca 1997 roku zaopatrzonego w klauzulę wykonalności Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi - Widzewa w Łodzi A. P. prowadził przeciwko T. D. postępowanie egzekucyjne w sprawie KM 223/97. Pismem z dnia 31 sierpnia 2010 roku powód wniósł o rozszerzenie prowadzonej egzekucji. Komornik prowadził postępowanie w celu wyegzekwowania należności głównej w kwocie 6.000 złotych, zaległych odsetek w wysokości 40.566,84 złotych oraz kosztów poprzedniej egzekucji w kwocie 600 złotych (zawiadomienie o wszczęciu egzekucji po rozszerzeniu egzekucji z dnia 21 października 2010 roku k. 46, wniosek powoda k. 47, zaświadczenie k. 48 – załączonych akt II C 806/12).

Prawomocnym wyrokiem z dnia 26 października 2011 roku, w sprawie o sygn. akt II C 236/08 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanego w sprawie o sygnaturze akt III Nc 63/97 w dniu 7 marca 1997 roku przez Sąd Rejonowy w Łodzi III Wydział Cywilny, zaopatrzonego

w klauzulę wykonalności, w stosunku do powódki T. D. w zakresie: kwoty 9.400 zł tytułem odsetek umownych, odsetek umownych przekraczających dwukrotność odsetek ustawowych od kwoty 6.000 zł od dnia 15 kwietnia 1998 roku do dnia zapłaty oraz kosztów procesu w zakresie kwoty 983,63 zł (pkt 1 wyroku), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt 2 wyroku), nie obciążył stron opłatą sądową od rozszerzonej części powództwa oraz wydatkami wyłożonymi tymczasowo przez Skarb Państwa Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi (pkt 3 wyroku) oraz przyznał adw. G. M. kwotę 1.467 złotych tytułem wynagrodzenia za udzielenie powódce pomocy prawnej z urzędu (pkt 4 wyroku) (kopia wyroku wydanego w sprawie II C 236/08 k. k. 474 załączonych akt II C 236/08). W toku postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, w sprawie o sygnaturze akt II C 236/08, Sąd dopuścić dowód z opinii biegłego z zakresu księgowości, który ustalił, przy przyjęciu wszystkich wpłat dokonanych przez pozwaną, iż pozwana na chwilę zamknięcia rozprawy w sprawie o sygnaturze akt II C 236/08, winna zapłacić zgodnie z tytułem egzekucyjnym na rzecz powoda łącznie kwotę 9.544,91 zł, na co składają się: należność główna w wysokości 6.000,00 zł, odsetki umowne od kwoty głównej w wysokości 3.393,54 zł oraz koszty w wysokości 151,37 zł (kopia uzasadnienia orzeczenia wydanego w sprawie o sygnaturze akt II C 236/08 k.53 – 68).

Pozwem złożonym w dniu 16 sierpnia 2012 roku, inicjującym postępowanie przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Widzewa w Łodzi w sprawie o sygnaturze II C 806/12, sprecyzowanym pismem z dnia 05 listopada 2011, powód B. J. wniósł o solidarne zasądzenie od pozwanych T. D. i A. D. (1) kwoty 45.563 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 13 lipca 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania. Na uzasadnienie swego stanowiska powód wskazał, iż poniósł szkodę z powodu wystąpienia inflacji względem kwoty głównej oraz nieuzyskanych zysków (pozew k. 2-5, sprecyzowanie pozwu k. 37 załączonych akt o sygnaturze II C 806/12). W toku postępowania sądowego o sygnaturze II C 806/12 powód popierał żądanie pozwu żądając urealnienia kwoty głównej 6.000 złotych z 1995 roku na równowartość tej kwoty w 2013 roku z powodu wystąpienia wysokiej inflacji na kwocie głównej, odwołując się do wysokości czynszu opłacanego przez powoda w dacie udzielenia pozwanym pożyczki oraz w dacie wystąpienia z powództwem w sprawie o sygnaturze II C 806/12 (pismo powoda k. 64 – 72 załączonych akt o sygnaturze II C 806/12).

W dniu 28 sierpnia 2013 roku, w sprawie o sygnaturze akt II C 806/12 Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi wydał wyrok, którym oddalił powództwo B. J. (wyrok z dnia 28 sierpnia 2013 roku wydany w sprawie o sygnaturze II C 806/12 k. 105 załączonych akt).

T. D. dokonała wpłat na rzecz pozwanego tytułem spłaty należności objętej umową pożyczki w łącznej wysokości, co najmniej 29.792,17 złotych, zarówno w ramach dobrowolnych spłat oraz za pośrednictwem komornika sądowego. Powód zaliczał wpłacane przez pozwaną kwoty (dobrowolne oraz za pośrednictwem komornika sądowego), na odsetki umowne (bezsporne).

Wysokość miesięcznych opłat za lokal mieszkalny numer (...) przy ul. (...) wynosiła w lutym 1996 roku 95,35 złotych. Wysokość tych opłat w marcu 2016 roku wynosiła 455,75 złotych (kserokopie informacji o opłatach k. 5).

Poczynione ustalenia faktyczne Sąd oparł na kserokopiach dokumentów załączonych do akt sprawy, których prawdziwość nie została zakwestionowana przez strony. Sąd uznał, że przedstawione dokumenty były wiarygodnym dowodem, ich treść nie budziła wątpliwości Sądu, co do ich prawidłowości i autentyczności. Nie było też żadnych wątpliwości, co do zgodności kserokopii zawartych w aktach sprawy z oryginałami dokumentów. Sygnalizując przy tym, iż ustaleń stanu faktycznego na podstawie kserokopii dokumentów dokonano na podstawie przepisu art. 308 k.p.c.

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi zważył, co następuje:

Powództwo jako niezasadne podlega oddaleniu w całości.

W realiach niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości, że w dniu 27 listopada 1995 roku powód pożyczył pozwanej T. D. kwotę 6.000 złotych.

W zakresie terminu zwrotu pieniędzy strony przedłużyły go do dnia 27 października 1996 roku. Przy czym kwota należności głównej ostatecznie nie została na rzecz powoda spłacona. Zatem zobowiązania obu stron umowy zaliczyć należy do zobowiązań pieniężnych sensu stricto.

W odniesieniu do zobowiązań pieniężnych, stosownie do treści art. 358¹ § 3 k.c., istnieje możliwość odstąpienia od przewidzianej w art. 358¹ § 1 k.c. zasady nominalizmu i dokonania przez sąd zmiany wysokości świadczenia pieniężnego, przy spełnieniu przesłanek ustawowych przewidzianych w tym przepisie. Zgodnie

z przepisem art. 358¹ § 3 k.c., w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania Sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie

z zasadami współżycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub umowie.

Ustawodawca uzależnia więc dopuszczalność waloryzacji sądowej świadczenia pieniężnego od istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza, po powstaniu zobowiązania. Zasada ta dochodzi do głosu, gdy z powodu zachwiania równowagi gospodarczej w stosunkach związanych z wymianą dóbr i usług, czy szerzej

w stosunkach, w których uczestniczy pieniądź dojdzie do poważniejszych wahań między wartością nominalną i wartością nabywczą pieniądza. Wówczas Sąd ma możliwość ingerencji w stosunek obligacyjny i może dokonać zmiany wysokości świadczenia pieniężnego poprzez jego przeliczenie na podstawie odpowiedniego miernika wzrostu lub spadku siły nabywczej pieniądza jaki nastąpił od momentu powstania zobowiązania. Na uwagę zasługuje fakt, iż wymagane jest nie tylko zaistnienie zmiany siły nabywczej pieniądza, ale również istotność owej zmiany. Albowiem, w świetle podzielanego przez Sąd orzekający w przedmiotowej sprawie, powszechnie aprobowanego w doktrynie poglądu (tak m.in. Tadeusz Wiśniewski, „Komentarz do kodeksu cywilnego – zobowiązania tom 1”, praca zbiorowa pod red. Gerarda Bieńka Warszawa 2002 r., s. 50), pewna skala zmian mieści się zawsze w zakresie normalnego ryzyka umownego, a więc ryzyka, które powinno być brane pod uwagę przez każdą ze stron zobowiązania pieniężnego. Dopiero po ustaleniu tzw. „stanu waloryzacyjności”, sąd dokonujący waloryzacji świadczenia zobowiązany jest do rozważenia interesów obu stron oraz uwzględnienia zasad współżycia społecznego (uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 października (...), III CZP 135/94, OSNC 1995, nr 2, poz.37).

Wskazać również należy, iż przepis art. 358¹ § 3 k.c. odwołuje się do interesów stron oraz zasad współżycia społecznego, których treść ma charakter niedookreślony, niepozwalający na zastosowanie uniwersalnych wskaźników. Tym samym nie sposób podejmować prób budowania wyczerpującego, czy choćby przykładowego jedynie katalogu mierników waloryzacji, do których można byłoby sięgać w każdej sprawie (wyrok Sądu Najwyższego z 23 listopada 1993 roku, III CRN 46/93, OSNC 1994/4/93). Waloryzacja sądowa świadczenia za podstawę winna obrać okoliczności konkretnej sprawy. Niedopuszczalny jest jakikolwiek schematyzm w tym zakresie. W tej sytuacji zarówno stopień waloryzacji, jak

i kryteria waloryzacyjne pozostawione są swobodnemu, lecz nie dowolnemu, uznaniu Sądu (wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 1999 roku, II KKN 202/98 OSNC 1999/6/121).

W okolicznościach niniejszej sprawy trzeba przyjąć, że umowa pożyczki zawarta pomiędzy stronami opiewała na kwotę 6.000 złotych, a zatem tylko takie świadczenie może być przedmiotem waloryzacji. Przedmiotem waloryzacji jest bowiem określone sumą pieniężną świadczenie będące przedmiotem zobowiązania od chwili jego powstania. Jeżeli więc zdarzeniem będącym źródłem powstania zobowiązania jest umowa, w której, w dacie jej zawarcia ustalono wysokość świadczenia pieniężnego, to jedynie wysokość tego świadczenia może być zamieniona przez Sąd. Jednakże zastosowanie (art. 358¹ § 3 k.c.) do świadczenia, które zostało wcześniej określone umową, nie powinno podważać istoty zobowiązania (relacji między świadczeniami obu stron), z którego wynika to świadczenie. Uwzględniając powyższe założenia w ocenie Sądu takim wytycznym nie odpowiada wyliczenie według wartości czynszu za lokal mieszkalny powoda

w stosunku do wartości kwoty zobowiązania pozwanej na chwilę zawarcia umowy pożyczki oraz wyliczona według tego stosunku relacja do wartości czynszu za lokal mieszkalny powoda na chwilę wniesienia pozwu. Istotnym bowiem w toku dokonywania waloryzacji jest określenie kryteriów pozwalających na adekwatne przeliczenie świadczenia określonego pierwotnie w sposób dostosowany do celu

i charakteru tego świadczenia, a także, w przypadku zobowiązań wzajemnych, dla zachowania ekwiwalentności. Tymczasem wskazany przez powoda sposób przeliczenia należnego z tytułu umowy pożyczki świadczenia, przyjmujący jako miernik waloryzacyjny wartość czynszu, nie może w ocenie Sądu stanowić adekwatnego miernika waloryzacji. Zasada waloryzacji, jako wyjątek od obowiązującej w prawie cywilnym zasady nominalizmu może być stosowana tylko wówczas, kiedy mieliśmy do czynienia z istotną zmianą siły nabywczej pieniądza, istotną, czyli oczywistą dla wszystkich, dużą, nagłą zmianą. Wskazana przez powoda jako miernik waloryzacji, wartość czynszu nie wskazuje aby ceny podstawowych dóbr, na które powinna być przeznaczana wartość zobowiązania, wzrosły w spornym okresie na tyle, aby można było mówić o istotnej zmianie siły nabywczej pieniądza. W ocenie Sądu od 1996 roku nie wydarzyło się na rynku finansowym żadne nadzwyczajne zdarzenie, które uzasadniałoby dokonywanie waloryzacji świadczenia pozwanej. Ponadto wysokość czynszu za lokal mieszkalny powoda nie uwzględnia większości czynników makroekonomicznych, takich jak poziom inflacji, poziom cen w gospodarce i siły nabywczej pieniądza. Przyjęcie tego wskaźnika waloryzacyjnego stałoby w istotnej sprzeczności z przepisem art. 358¹ k.c. nakazującym uwzględnienie interesu obu stron umowy. Ponadto wyliczenia dokonane przez powoda nie zostały poparte żadnymi dowodami. Wzrost tych świadczeń w ostatnich latach nie mógł więc stanowić o sile nabywczej spornego zobowiązania pozwanej. W niniejszej sprawie powód nie zdołał więc wykazać aby zaszły warunki z art. 358¹ § 3 k.c. a to na nim spoczywał, w rzeczonej sprawie, ciężar dowodowy. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że nie może być mowy o nadzwyczajnej sytuacji, która doprowadziła do zmiany siły nabywczej pieniądza. Sytuacja taka w sprawie niniejszej nie miała miejsca.

Wskazać również należy na powszechnie akceptowaną w doktrynie

i orzecznictwie tezę, iż w wyniku zastosowania tzw. waloryzacji sędziowskiej nie powinno dochodzić do wydawania orzeczeń prowadzących do wzbogacenia jednej strony kosztem drugiej (wyrok Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 7 maja 1999 r. I KKN 1143/97). Sąd dokonując waloryzacji świadczeń powinien to uczynić z uwzględnieniem dwóch kryteriów: interesów obu stron umowy oraz zasad współżycia społecznego, tak aby w wyniku tej waloryzacji nie nastąpiło pogorszenie się sytuacji żadnej ze stron takiego stosunku prawnego. Tymczasem jak wynika z ustaleń poczynionych w niniejszej sprawie, pozwana przy kwocie zobowiązania wynoszącej 6.000 złotych, uiściła już na rzecz powoda co najmniej 29.792,17 złotych. Zatem nie można pominąć, iż waloryzacja świadczenia z tytułu przedmiotowej umowy nie odpowiada intencjom stron z chwili jej zawarcia i jest krzywdząca dla pozwanej. Nie można zatem odmówić racji pozwanej, aby brak zapłaty kwoty należności głównej, przy spełnieniu przez nią świadczenia w kwocie bliskiej 30.000 złotych, drastycznie naruszał interes powoda, a także godził w zasady współżycia społecznego, wymagające zachowania (przywrócenia) ekwiwalentności świadczeń wzajemnych. W niniejszej sprawie mamy do czynienia wręcz z sytuacją odwrotną. Na skutek waloryzacji mogłoby dojść do naruszenia interesu strony pozwanej, która zmuszona byłaby uiścić na rzecz powoda kwotę równą tej jaką zapłaciła w ostatnim dwudziestoleciu z tytułu spłaty zobowiązania.

Tym bardziej, że kwota wpłacona do tej pory przez pozwaną została zaliczona jedynie na odsetki od należności głównej, które samo w sobie gwarantują wierzycielowi waloryzację spadku siły nabywczej pieniądza. Zatem, w ocenie Sądu, okoliczność długotrwałego wpłacania przez pozwaną na rzecz powoda rat pożyczki, których łączna wysokość wielokrotnie przekroczyła pierwotną wartość zobowiązania, winna być uwzględniona przy ocenie interesów stron. Interes bowiem powoda pobierającego przez 21 lat od pozwanej raty pożyczki, został przynajmniej w znacznej części zaspokojony. Okoliczności te stanowią o całkowitym wyłączeniu w tej sprawie dopuszczalności waloryzacji roszczenia pieniężnego wynikającego z umowy pożyczki.

W ocenie Sądu w realiach przedmiotowej sprawy nie znajduje zastosowania również dyspozycja art. 358¹§2 k.c., zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości.

Powód udzielił pozwanej w dniu 27 listopada 1995 roku pożyczki w wysokości 6.000,00 zł, a zatem w pieniądzu polskim, zaś zapis o tym, iż kwota 6.000,00 zł jest równowartością 3240 DEM, został wprowadzony aneksem do zawartej umowy z dnia 27 sierpnia 1996 roku. We wskazanym aneksie nie zawarto żadnego zastrzeżenia o tym, iż powód ma możliwość dochodzenia zwrotu udzielonej kwoty pożyczki w oparciu o miernik wartości jakim była waluta marki niemieckiej. Tym samym w zawartej umowie nie zostało zawarte zastrzeżenie, że wysokość świadczenia pieniężnego, do zwrotu którego zobowiązała się pozwana, zostanie ustalona według innego niż polski pieniądz miernika wartości. Co więcej powód wobec braku wywiązywania się przez pozwaną z zawartej umowy pożyczki, wystąpił na drogę sądową żądając zwrotu przedmiotu umowy pożyczki w walucie polskiej, w kwocie 6.000,00 zł, co znalazło wyraz w orzeczeniu z dnia 7 marca 1997 roku. Na marginesie zauważyć należy, że przyrównanie kwoty udzielonej pożyczki do waluty marki niemieckiej nastąpiło według kursu DEM z dnia 27 sierpnia 1996 roku, a nie na dzień zawarcia i udzielenia pożyczki to jest na dzień 27 listopada 1995 roku.

W przedmiotowej sprawie nie zachodzi również możliwość dokonania waloryzacji przy zastosowaniu przywoływanej przez powoda ustawy o z dnia 25 maja 2011 roku o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej waluty euro (DZ. U. Nr 63, poz. 640), w związku z treścią aneksu do zawartej umowy pożyczki z dnia 27 sierpnia 1996 roku, gdzie zawarto wzmiankę, iż udzielona umową pożyczki kwota 6.000,00 zł jest, na dzień 27 sierpnia 1996 roku, równowartością 3240 DEM. W ocenie Sądu przedmiotowa ustawa nie może mieć zastosowania w realiach rozstrzyganej sprawy. Zgodnie z art. 3 ust. 1, przywołanej ustawy, jeżeli wartość świadczenia pieniężnego, w tym wartość zabezpieczenia spełnienia świadczenia, podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyrażona została w walucie narodowej, a termin spełnienia tego świadczenia przypada po dniu 31 grudnia 2001 r., świadczenie to, z zastrzeżeniem ust. 2, powinno być spełnione w euro. Zgodnie zaś z art. 2 pkt 1 przez walutę narodową należy rozumieć walutę wymiennalną będącą prawnym środkiem płatniczym w państwie członkowskim Unii Europejskiej należącym do Unii Gospodarczej i Walutowej.

Zawarta między stronami umowa pożyczki niewątpliwie miała zostać wykonana przez pozwaną przed dniem 31 grudnia 2001 roku, nadto Rzeczpospolita Polska nie jest aktualnie członkiem Unii Gospodarczej i Walutowej.

Tym samym, wobec braku spełnienia przesłanek do waloryzacji świadczenia wynikającego z zawartej pomiędzy stronami umowy pożyczki, Sąd oddalił powództwo w całości jako bezzasadne, o czym orzeczono w punkcie 1 wyroku.

O kosztach przedmiotowego postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz.U. Nr 167, poz. 1398), przejmując na rachunek Skarbu Państwa koszty opłaty sądowej od pozwu, mając na względzie fakt, iż powód został zwolniony od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w całości postanowieniem wydanym przez Sąd Okręgowy w Łodzi w dniu 16 listopada 2016 roku, w sprawie o sygnaturze III CZ 2023/16, z uwagi na trudną sytuację materialną.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł jak w sentencji.